

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Dr. Mutlu KAYA

Turizm Kavramı

- Turizm kelimesi İngilizce'ye ilk kez 1800'lü yıllarda girmiş olsa da Latince kökeni daha eskilere uzanmaktadır.
- Uygarlık tarihi incelendiğinde, insanların sürekli olarak yaşadıkları yerlerden başka yerlere ticaret, din ve sağlık nedenleriyle seyahat ettikleri görülür.
- Eskiden beri insanların farklı ilgi ve istekleri (Romalıların döneminde olimpiyat oyunları, tek tanrılı dinlerdeki hac ibadeti gereği kutsal topraklar ve Rönesans'la birlikte sanat anlayışının gelişmesiyle sanatsal çalışmalarının yoğunlaştığı kent merkezleri, vb.) sonucu oluşan merak duygusu, seyahat etkinliklerini artırmıştır (Hoşcan, 2008:2).

- Turizm en basit şekilde dinlenmek ve tatil geçirmek için yolculuğa çıkmak olarak tanımlanabilir. Bir etkinliğin turizm kabul edilebilmesi için:
- Seyahatin devamlı oturulan, çalışılan yerin dışında yapılması,
- Konaklama esnasında turizm tesislerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi,
- Konaklamanın geçici olması gerekmektedir (Özgüç, 2007:13).

- Kimlerin ve ne kadar konaklayanların turist kabul edileceği konusundaki farklılıklar nedeniyle 1981 yılında Dünya Turizm Örgütü tarafından, en az 24 saat kalmak ama bu sürenin 1 yılı geçmemesi koşuluyla bulunduğu yerden başka yere gidenler turist, 24 saatten az kalanlar da ziyaretçi olarak kabul edilmiş ve şu turizm tanımını yayınlamıştır (Özgüç, 2007:13).

- “Kendi olağan çevresinin dışında bir yere, belirlenmiş bir süreden daha az kalmak üzere giden ve ana amacı ziyaret ettiği yerde para kazanılan bir faaliyetin denenmesi dışında seyahat etmek olan bir kişinin faaliyetleri.”
- Turizm insanlar arasında karşılıklı dostluk ilişkilerinin kurulmasına ve geliştirilmesine, insanların kültür, örf-âdet ve tarihî geçmişleriyle ilgili bilgiler edinmesine, doğal, sosyal ve kültürel çevrenin korunmasına ve değerlendirilmesine imkân tanımaktadır (Aydın, 2010:12).

- Turizm önceleri lüks bir gereksinim olarak görülürken, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gezi ve eğlence amacıyla yapılan seyahatlerin sayısının giderek artması ve 1960'lardan itibaren de kültürel boyut kazanmasıyla lüks olmaktan çıkıp bir ihtiyaca dönüşmüştür (Can, 2008:8).
- Turizmin ülke ekonomilerinin karşılaştığı ekonomik sorunların çözülmesine önemli ölçüde fayda sağlaması çevreye verdiği zararların hep göz ardı edilmesine neden olmuştur.

- Turizm faaliyetlerinin, doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkileri ve bu etkilerin turizmin kendi geleceğini de tehlikeye attığının anlaşılmaya başlanması ile sürdürülebilirlik anlayışı turizme de yansımış ve sürdürülebilir turizm konusu gündeme gelmiştir.

- Sürdürülebilir turizm ve ekoturizm tanımlarında, doğal ve kültürel kaynakların hem geleceği düşünülerek kullanılması, hem turizm sermayesinin, mevcut ziyaretçilerin ve yöre halkının amaçlarının maksimum düzeyde karşılanması öne çıkarılmaktadır (Erdoğan, 2005:6).
- İnsan ırkının karşılaştığı en önemli sorunlardan biri olan kalkınmanın sürdürülebilir olabilmesi için ekoturizm önemli bir rol üstlenmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilir Turizm

- İkinci Dünya Savaşı sonrasında turizm sektörü dünya çapında benzeri görülmemiş bir büyüme göstermiştir. Daha yüksek gelir, daha iyi gelir dağılımı, ulaşım teknolojisindeki gelişmeler ve seyahat maliyetlerinde düşüş insanların daha kolay seyahate çıkmalarını sağlamıştır.
- Doğal kaynakları (güneş, kum, deniz gibi) kullanarak turizm yoluyla kalkınma az gelişmiş ülkeler için çekici bir seçenek haline geldi. Turizm, imalat sanayi, madencilik, ormancılık vb. sektörlerle göre doğa dostu, aynı zamanda temiz ve yenilenebilir bir endüstri olarak algılandı.

- 1970'lerin başlarında aslında böyle olmadığı yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı.
- 1980'li yılların sonu 1990'lı yılların başında ortaya atılan ve kabul gören sürdürülebilirlik kavramıyla birlikte turizmci akademisyenler ve uygulayıcılar kendi sektörleri için sürdürülebilir kalkınmanın etkilerini göz önünde bulundurmaya başladı (Berno & Bricker, 2001).

- Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak olan sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk kez, Brundtland Komisyonu olarak adlandırılan ve 1987 yılında, Ortak Geleceğimiz başlığı ile yayınlanan, BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun raporunda gündeme gelmiştir (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1989).

- Brundtland Komisyonu'nda, sürdürülebilir turizm kavramından doğrudan doğruya söz edilmemiş olmasına karşın, gelişen çevre bilincinden, turizm de payını almıştır (Holden, 2000:165, Polat, 2006:8).

- Sürdürülebilir kalkınma kavramının belirsizliği ve karmaşıklığı nedeniyle uygun bir tanım yapmanın zorluğu, her uzmanın kendi alanına uygun olarak kavramı tanımlamasına neden olmuştur (Tetik, 2012:13)
- Sürdürülebilir kalkınma kavramı tüm sektörlerin kendi iş kollarında “sürdürülebilirlik” faaliyetlerini şekillendirmeleri gereğinin altını çizmektedir.

- Sürdürülebilir kalkınmanın, çevreye olumsuz etkiye sebep olmadan, ekonomik kalkınmanın devam ettirilmesini özellikle vurguladığı göz önünde bulundurulduğunda, sürdürülebilir turizmi **“sektörü besleyen doğal çevre ve insan kaynaklarını olumsuz yönde etkilemeden, turizm kapasitesini ve turizm ürünlerinin kalitesini arttırmak”** olarak tanımlamak mümkündür.

- Brundlandt raporunda sürdürülebilir turizm “turistlerin, turizm endüstrisinin ve yerel toplulukların bugünkü ihtiyaçlarını tehlikeye atmayan turizm şekli” olarak tanımlanmaktadır (Benzer, 2006:43).

- Dünya Turizm Örgütü ise sürdürülebilir turizmi; gelecekteki fırsatları koruyup geliştirmeyi gözeterek bugünkü turistlerin ve ev sahipliği yapan bölgelerin ihtiyaçlarını karşılama ilkesini benimseyen, kültürel bütünlüğü, zorunlu ekolojik süreçleri ve biyolojik çeşitliliği korurken ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçları karşılayan bir turizm şekli olarak tanımlamaktadır.

- Turizmle kalkınmak isteyen bölge ve ülkeler, hem çevresel etkileri azaltmak, hem kaynakların verimli kullanımını sağlamak, hem de bölgelerin ve şirketlerin sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliklerini sağlamak için sürdürülebilir turizm uygulamalarını benimsemek zorundadır.
- Sürdürülebilir turizm, doğaya karşı kesin bir taahhüttür ve her türlü turizm veya kalkınma faaliyetini yerel halk ile bütünleştirmeyi gerektirir (TÜSİAD, 2012:8).